

**Fyns Musiknetværk
Konference 9. december 2022
Skabende musikalske fællesskaber
– didaktiske perspektiver**

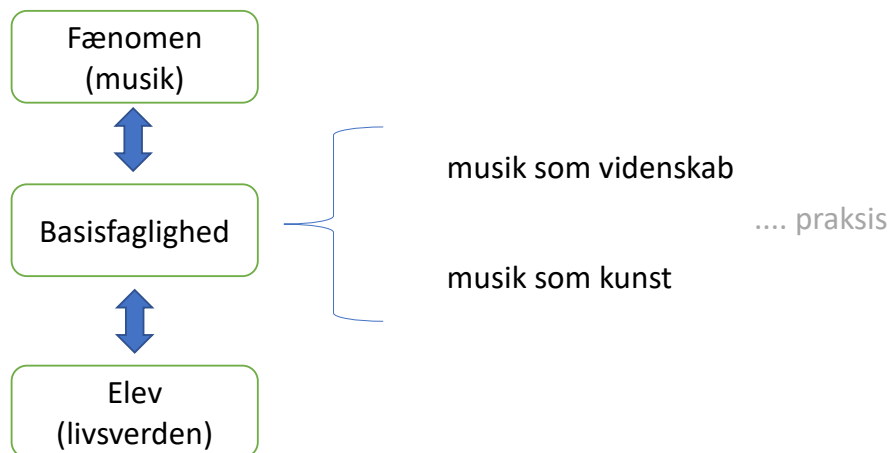
***Musikalsk Skaben som eksklusivt addendum
– eller dialogisk praksis***

Hvis musikalsk skaben ikke er en eksklusiv, specialiseret praksis,
reserveret for særlige talenter – hvad så.
Mit bud er at forstå musikalsk skaben som en dialogisk musikalsk praksis
som del af det 'at gøre musik' i bred forstand.
Det kræver pædagogisk nytænkning.

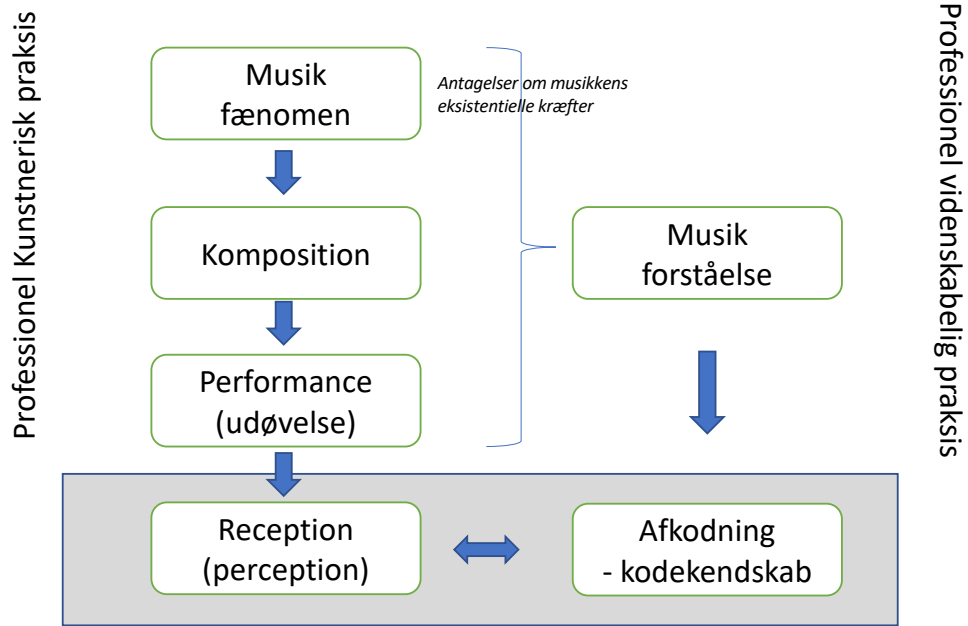
Finn Holst

En kritik af en basisfaglig formidlingspædagogik

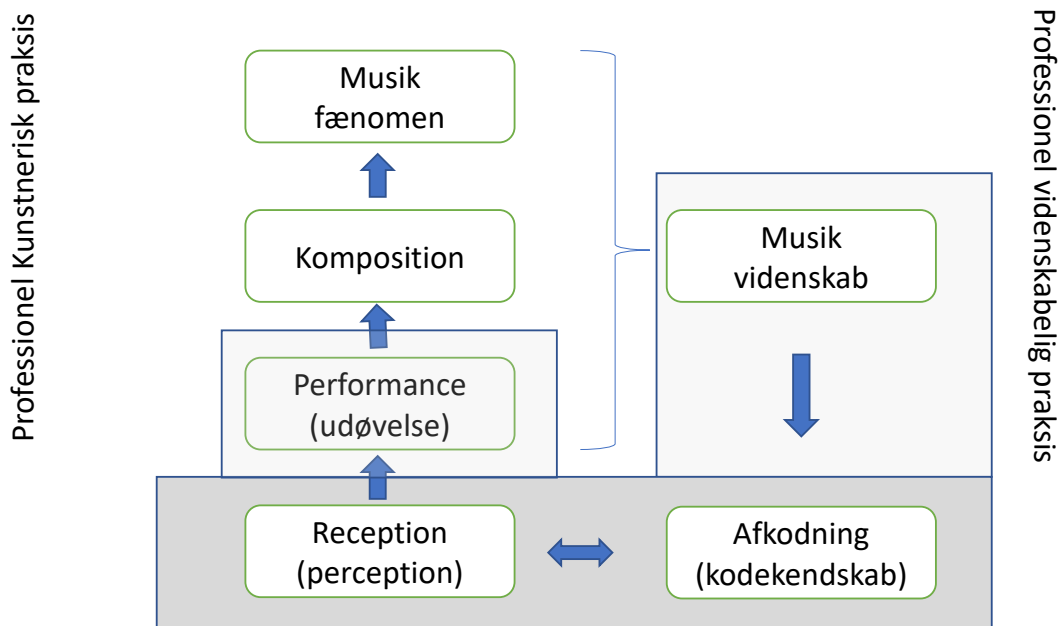
- hvor forholdet mellem elevens livsverden og musik som fænomen formidles
eller 'åbnes' gennem en undervisningsfaglighed som hviler på basisfag.

Basisfaglig formidlingstradition som grundlag for undervisningsfaget musik

Basisfaglig formidling som grundlag for undervisningsfaget musik

Undervisningsfaglighed reproduceres fra basisfaglig praksis.

1. Første skridt er musiklytning (oplevet musik) og kodekendskab (musikforståelse).
2. Andet skridt er musikudøvelse - miniversion / simuleret praksis
3. Ny tilføjelse: Tredje skridt er musikalsk skaben (med lille s)
– miniversion af en specialiseret praksis... (simuleret praksis?)

Det fragmenterede/opsplittede undervisningsfag 'musik' som reproduktion af basisfag Undervisningsfaget musik som "minidiscipliner" af "autentisk praksis".

Faghæfte '14 - hovedområder:

Musikudøvelse (Sangrepertoire, Sangteknik, Sanglege og bevægelseslege, Fællesdans, Spil)
Musikalsk skaben (Lydformning, Arrangement, Komposition, Improvisation, Bevægelse)
Musikforståelse (Musikoplevelse, Instrumentkendskab, Analyse, Musikhistorie, Musikkens funktion)

Didaktisering og mening...

Udtrykket "afbildningsdidaktik" eller "nedsivningsdidaktik" har i mange år været et negativt udtryk for en forståelse af undervisningsindhold, som er knyttet til en (didaktisk) tænkning om, at objektiv faglig viden og kunnen, uafhængigt af tid og kontekst, skal reproduceres eller replikeres (som harddiskkopiering - overførelsesmetaforen).

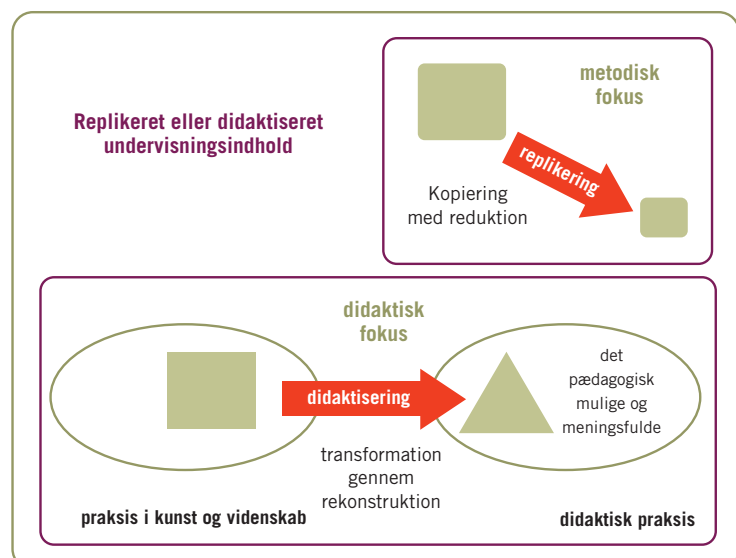
Stefan Hopmann (2007) gør opmærksom på, at en grundantagelse som er særlig for en kontinental dannelseseoretisk didaktik er *differensen mellem indhold og mening*.

Alene det, at man underviser i noget, betyder ikke, at det giver mening.

Objektsiden kan ikke blot overføres til subjektsiden – dannelsesprocessen er nødvendig.

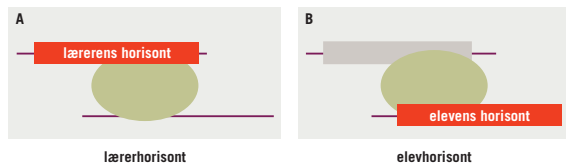
Hvis man så alligevel antager, at indhold per definition giver mening, bliver udfordringen i undervisningen primært at etablere den bedst mulige overførelse – og dermed et *metodisk fokus*. Det antages at være muligt at undervise i noget, hvis man blot foretager en reduktion og opdeling i småbidder (figur 4.12). Man overfører lidt ad gangen som små datapakker, ligesom når man kopierer en harddisk. Det er denne tilgang, som Wagenschein (1956) afviser: Vi ved, at den ikke fungerer, alligevel dukker den op med jævne mellemrum.

I modsætning til en nedsivningsdidaktik med reproduktion / replikation – kan man tale om en transformation, hvor faglige indsigter, forståelser og viden rekontekstualiseres fra ét praksisfelt til et andet – fra **referencefag til undervisningsfag** – som **dialogisk praksis**.

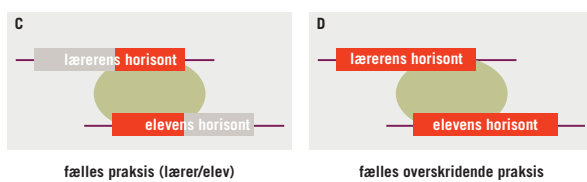

Den fagdidaktiske dialogiske position

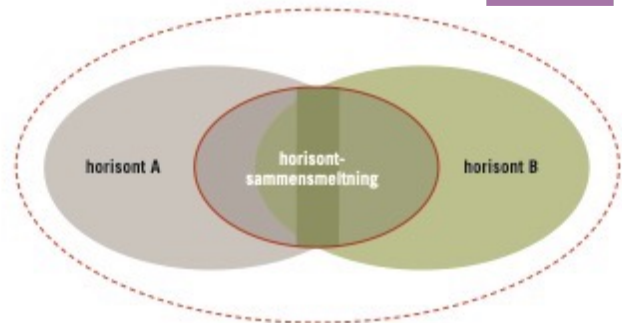
I den musikdidaktiske interaktion, forstået som et dialogisk forhold, er undervisningen repræsenteret ved lærerens stemme, og læring er repræsenteret ved elevens stemme/elevernes stemmer. Disse stemmer er forankret i hver deres perspektiver og forståelsehorisonter. (se Holst 2022, s39)

FIGUR 2.5. Basisfagsdidaktik og etnodidaktik.

FIGUR 2.6. Møde og fælles overskridelse.

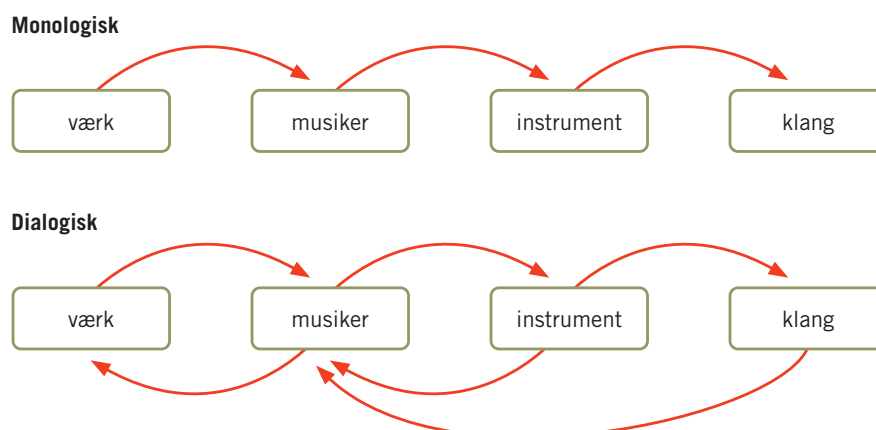
FIGUR 2.7. Gensidig horisontudvidelse gennem sammensmeltning.

Det dobbelte hermeneutiske perspektiv, som udgår fra midterfeltet (figur 2.7) og er en *gensidig horisontudvidelse* (horisontsammensmeltning), anerkender spørgsmålet om meningsfuldhed i et elevperspektiv, hvor et givent indhold ikke per definition er ensbetydende med mening for alle.

Musikalsk praksis som dialogisk

Interaktionen mellem undervisning og læring i musik foregår ikke kun som en sproglig handling, men også som en musikalsk handling.

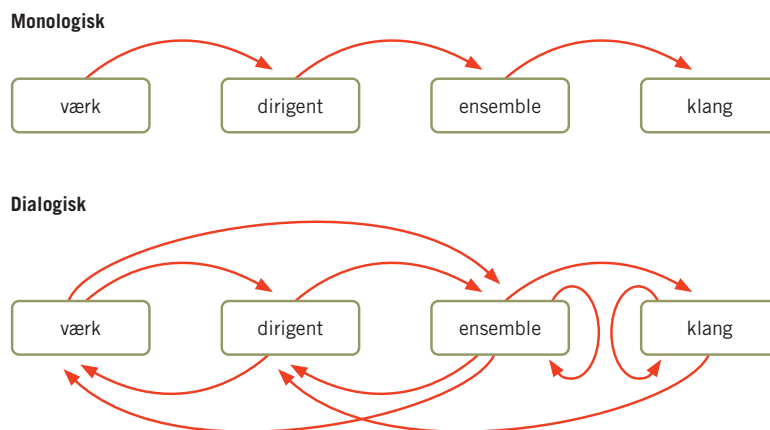
Andreas Doerne konkluderer, at musikalsk praksis, nødvendigvis må forstås som dialogisk, og at en alsidig musikundervisning må bygge på en dialogisk interaktion. Ikke blot mellem lærer og elev og mellem elever, men også mellem elev, musik og instrument.

FIGUR 2.2. Monologisk og dialogisk musiceren.

Der ligger i den dialogiske form et opgør med dirigenten som taktstoksvingende domptør. Dette opgør åbner for en rolle, hvad angår musikledelse, som i højere grad handler om at etablere det ensemblemæssige fællesskab og det dialogiske rum som resonansrum.

Gennem klang, gestik og sprog indgår deltagerne i et ensemble i en interaktion og udveksling af deres perspektiv på betydning, fortolkning og udtryk – som en interaktion mellem flere musikalske stemmer (dialogisk flerstemmighed).

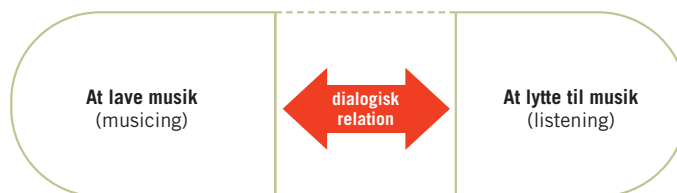
FIGUR 2.3. Monologisk og dialogisk musiceren i ensemble.

At udføre og lytte til musik

I bogen *Music Matters, A New Philosophy of Music Education* har David Elliott (1995) argumenteret for, at musik er en praksis.

Det er noget, man gør, og den musikalske praksis har to sider: at lave musik og at lytte til musik – at gøre musik og at høre musik.

Musiklytning og musikudøvelse kan ikke skilles ad

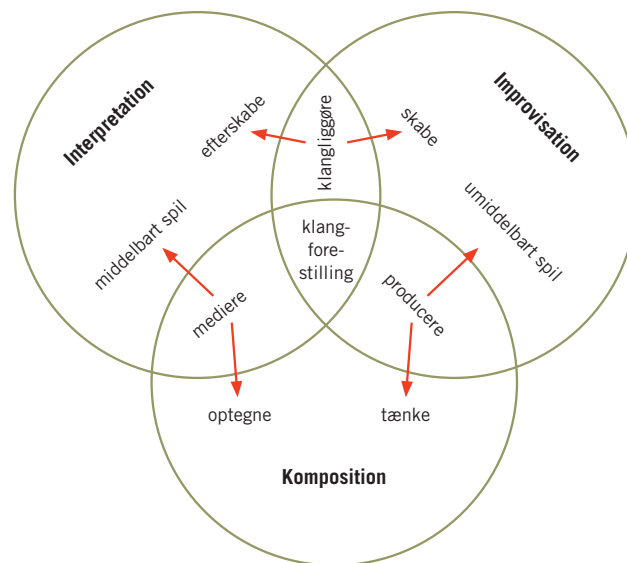

FIGUR 4.6. Musikalsk praksis: "musicing and listening" (at musicere og lytte).

Ifølge Christopher Small (1998) er musik en social praksis, som man *deltager* i. At gøre musik er at deltage i en musikalsk praksis, og betydningen heraf ligger i relationerne, som etableres mellem deltagerne. Ifølge Small er den glæde, der opstår ved musikalske begivenheder, relateret til virkelige eller forestillede relationer mellem udøvere, tilskuere, musikalsk lyd og fysisk rum. Small betegner dette som *musicking* (med k), som er noget andet end *musicing* (uden k hos Elliott).

Musiceren i bred forstand

Musikalsk praksis forstås her (se kapitel 3) som en dialogisk praksis – som dialogisk musiceren med en dialogisk flerstemmighed. Men det at “gøre musik” er mere end blot at spille. Musiceren i bred forstand omfatter ifølge Andreas Doerne (2006) såvel improvisation, komposition og interpretation som overlappende former (figur 4.4).

Musikudøvelse og musikalsk skaben kan ikke skilles ad

Alternativ model som afmonterer fragmenteringen

Holst 2022, s. 112-114

Musikalsk praksis omfatter musiceren i bred forstand, som omfatter interpretation, komposition, improvisation, lytning til musik og mediering af musik. Den inddrager læreplansområderne musikudøvelse og musikalsk skaben samt musiklytning. *Musikforståelse* omfatter musikhistorie, musikanalyse samt kendskab til og forståelse af musikkens funktion for menneske og samfund. Musikforståelse handler om musik som en praksis, og den er knyttet til den diskursive, sproglige dimension. *Musikkens værktøjer* omfatter den tekniske, teknologiske og håndværksmæssige viden og kunnen, som er ressourcer og midler til musikalsk praksis – på tværs af forskellige funktioner og handleformer. Dette omhandler brugen af instrumenter, musikteknologi, herunder digital teknologi og musikteori.

SLUTORD

Mulighederne for at opretholde og skabe en fremtidig musikkultur hænger i høj grad sammen med, hvad vi gør (både gennem obligatorisk og frivillig musikundervisning) for at skabe muligheder for børn og unge for aktiv, livslang deltagelse i musik.

Denne deltagelse i musik omfatter både muligheden for musikalsk oplevelse og for musikalsk erfaring baseret på meningsfuld deltagelse i musikalsk praksis og handlen i bred forstand.

For alle. Børnekonventionen formulerer deres ret til fuld deltagelse i det kulturelle og kunstneriske liv og lige muligheder herfor. I forlængelse heraf formulerer UNESCO's International Music Council alle børns og unges ret til adgang til musik gennem deltagelse, lytning, skaben og information.

